

פרק נוסף בסידרה המנחת את הרכב השיכבה השלטת

בכל תחומי החיים במדינה - ואת הרקע וההשקפות שלה

איזום לכל דורש

המחליטנים הם אותם אלף אנשים, פחות או יותר, המצויים בפיסגות פירמידת-הכוח. אלה הם האנשים המאיישים את המישורת החשובות במקור מות ובמסודות, שבהם מתקבלות ההחלטות הגורליות לגבי כל אדם החי במדינת-ישראל, ולעתים גם מחוצה לה. המחליטנים הפוליטיים הם שרי הממשלה וסגניהם, מנהלי המישרדים הממשלתיים, חברי ועדות-הכנסת החשודות ומייצגי קבוצות-אינטרסים במיפלגות הגדולות והבינוניות. מחליטני הכלכלה הם חברי מועצות-המנהלים של הבנקים והקונצרנים הגדולים, החברות הממשלתיות וחברות-העובדים ההסתדרותיות, הראשים של איגוד התעשייתנים, האיכרים, הסוחרים והתעשייה הקיבוצית. מחליטני הביטחון הם מפקדי הצבא, וראשי המחלקות והאגפים במישרד-הביטחון. לצד אלה ניתן למנות לא מעט "אנשי-ביניים", המתווכים בין המחליטנים מן האגפים השונים: אנשים כממי דה-שליט, ממיסדי ד"ש, או האלוף (מיל.) חיים הרצוג, איש-עסקים פרטי, מייצג אינטרסים זרים, וחבר לישכת מיפלגת-העבודה.

מאת שלמה פרנקל

כאשר מתבקשים המחליטנים, מפעם לפעם, לנסח את "השקפת עולמם", אין הם נבוכים כלל: כימעט כולם אומרים מייד שהם "ציונים", חלקם "ליברלים", חלקם "סוציאליסטים", כולם "מזרח קרביים".

באגף הימני תמצא מחליטנים המגדירים את עצמם כ"דארימליים". על מחליטני המרכז היתה מקובלת בזמנו הגדרת ה"פרגמטיזם", ואילו בשמאל יש עדיין הרואים ב"מרקסיזם" את השקפת-העורף לם שלהם.

כאשר מתבקשים המחליטנים לפרט. הרי תוצאה היא בדרך כלל אסון מחלט מבחינת ההגיון: "הציונות" של המחליטנים היא משהו שבין הקמת התנחלויות בגדה המערבית ובין העלאת פיריון-הייצור של הפועל בבית-החרושת. "הליברליזם" של כמה ממחליטני הימין קרוב קירבה מסוכנת מאד לפאשיזם. "הסוציאליזם" של מחליטני "תנועת העבודה" מזכיר את תפיסות האגף המתון במיפלגה השמאלית הבריטית, ואין צורך לומר שכימעט כל "הדמוקרטים" לא סברו שהדמוקרטיה הישראלית פגומה קצת. משום ה"שליטה על הגדה המערבית, רצועת-עזה ותושבי השטחים הללו. "הלאומיות" של אנשי "חירות" אינה פטריוטיזם אלא שוביניזם גיזעני, "הפרגמטיזם" אינו אלא אטאטיזם (המדינה מעל לכל). ואילו "מרקסיזם" כיעקב חזן ממפ"ם, למשל, אינו רואה כל פסול בהעברת השליטה בפלסטינים מייד ממשלת בגין לידי המלך חוסיין ירוס-יהודי (וחבריו למיפלגה גם מיתממים ואומרים: מה יש? וכי לאנגליה ולשכדיה אין מלך? ממש גזירה שווה בסיגנון "מרקסיסטי" נוסח מפ"ם!)

משום כך-קשה לסמוך על הגדרותיהם של המחליטנים עצמם, כשמבקשים לעימוד על השקפת-עולמם, ומוטב גם שלא להשתמש, לצורך ניסוחה, במונחים המיקובלים עליהם.

השקפת-עולמו של המחליטן אינה צורה אחת יש מאין, וגם אינה מישנה קשוחה, שאינה נתונה לשינויים. השקפת-העולם המחליטנית מתעצבת והולכת כתוצאה של הרקע החברתי, המיטען ההשכלתי והחיינוכי, הקאריירה הצבאית, המיסחרית או המינהלית והקשרים האישיים. תוצאת ה"תהליך" הזה היא שהמחליטן לומד לזהות את "הטוב", "הצודק", "היעיל" וכמובן את "טובת הכלל", עם האינטרס הישיר או העקיף של עצמו. של המוסד הפוליטי, הביטחוני או הכלכלי שבו הוא ממלא תפקיד חשוב, ושל המעמד החברתי שממנו הוא בא.

לכן אין זה מפתיע לשמוע מפי שר ביטחון זה או אחר כי "זה" הוא פאר היצירה של מדינת-ישראל, או מפי שר חקלאות, שמוצאו בקיבוץ, שהתנועה הקיבוצית היא-היא ההישג מס' 1 של ההברה הישראלית. אנשי "תנועת העבודה" יסבירו שההסתדרות היא שהקימה את הכלכלה הישראלית, ואילו אנשי "חירות" טוענים, במלוא הרצינות, שללא אצ"ל לא היתה קמה מדינת-ישראל. אלה הם ביטויים אחרים להשפעות העזות של הרקע והאינטרס על עיצובה של השקפת-העולם.

מכיוון שהמחליטנים באו משני מעמדות שונים, מכיוון שהחינוך בניחוסיה הרצינית, לא היה זהה לחינוך בכדורי ומכיוון (המשך בעמוד 46)

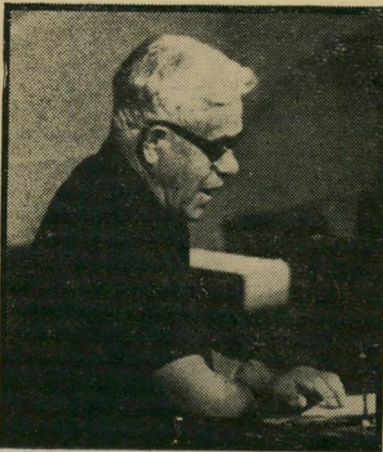
מצא את ההבדל:

"סוציאליסט"

"ליברל"

"מרקסיסט"

"פרגמטיסט"

"דמוקרט"

רשימות שעד כה נסקרה התגברותם של המחליטנים לעוצמה מלרי כדת, השומרת על שילטונה, כתוצאה מן ההתקרבות המתמדת שבין המעמדות החברתיים שמהם מגיעים המחליטנים - "המעמד השליט" וה"מעמד החדש". זוהי תוצאה של השילוב המוסדי, התהליך הע"מקת הבריתות, השותפויות וההתמזגות שעברו האירגונים הכלכליים והחברתיים מן הסקטורים השונים, נסקרו האירגונים החשובים-באמת של הכלכלה הישראלית, המערכת הפוליטית על רשת הקשרים, והאנשים העומדים בראשם, שהם -- ולא דווקא שרי-האוצר -- מקבלים את ההחלטות החשובות הנוגעות לכלכלה. נבדקה המערכת הפוליטית על רשת הקשרים, הירושה והייצוג העוברת בה כחוט-השני, עמדנו על עוצמתה של מערכת-הביטחון, נבחנו דפוסי הרקע החברתי, החינוך והקאריירה של המחליטנים.

מה הוישבים האנשים הללו? חשוב לברר שאלה זו, משום שהשקפת-העולם של המחליטנים היא בעלת משמעות לגבי כל אחד מאזרחיה של מדינת ישראל.

השקפת-עולמו של מחליטן אלמוני-למחר צה במועצת-המנהלים של אחד הבנקים הגדולים, או בראש אחד האגפים של מערכת-הביטחון, יש לה משמעות גורלית הרבה יותר מהשקפת-העולם של פילוסוף ידוע מן האוניברסיטה, או של עיתונאי מוכשר, שהכל בולעים בלהיטות את מאמריו. זאת -- לא רק משום שאותו מחליטן (יחד עם חבריו במועצת-המנהלים או בצ"מרת מישרד-הביטחון) מכריע יום-יום ברעיונות הנוגעים לרמת-החיים של רבים מתושבי ישראל, או בעניינים הנוגעים לביטחון הפיסי של חייהם, אלא גם משום שאותו מחליטן עשוי להיות אחראי להקצבות לאוניברסיטה מסוימת, או למתן מודעות לעיתון מסוים. ככה -- יש למחליטן השפעה לא-מבוטלת על דעותיו של הפילוסוף מן האוניברסיטה, או הפובליציסט מן העיתון.

השקפת-העולם של המחליטנים -- או, ליתר דיוק, אותן נקודות בהשקפת-העולם שעליהן יש הסכמה בין כל המחליטנים, או רובם, היא-היא הקובעת את מדיניותה של ישראל בכל התחומים, כדפי הויך ובדפי פנים.

יהיה זה מופרך להניח שלכל אחד מן המחליטנים, או אף לרובם, יש השקפת-עולם במובנו העמוק של המושג: תפיסה כוללת, עיקבית וניתנת לניסוח, המאפשרת לבעליה את הבנת המערכת הכלכלית, החברתית והפוליטית, והנותנת לו את היכולת להסביר את ההתרחשויות הסביבניות, שלא יעמוד בסתירה לתפיסה הכוללת.

מעתים מאוד בין המחליטנים ניחגו בתפיסה כזאת.